

Кулявик С.Й., Дячук Н.В.
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕНАНТІОСЕМІЇ ТА ОМОНІМІЇ

Явище енантіосемії (антилогії) почали досліджувати з ХІХ століття, проте до цього часу мовознавці не дійшли до єдиного визначення цього поняття, його точних характеристик та видів. Більшість лінгвістів відносять енантіосемію до форми омонімії, та інші порівнюють її з антонімією або полісемією.

Енантіосемія — це мовне явище, в якому одне слово або словосполучення має два значення, протилежні за своєю природою. Дослідження показали, що енантіосемія є особливістю багатьох мов і що її застосовують для підкреслення певних аспектів розмови. Енантіосемізми також часто зустрічаються у жартах, щоб підсилити комедійний ефект.

Основними характеристиками явища антилогії є:

1. однакове написання;
2. антонімічні відношення;
3. залежність від контексту;
4. незначна кількість енантіосемічних слів;
5. лексична неоднозначність.

Омонімія — це мовне явище, в якому два слова або словосполучення мають однакове написання чи вимову, але різняться за значенням. Омоніми можуть бути як омофонами, словами, які однаково звучать, але пишуться по-різному (наприклад, «*sea*» і «*see*»), так і омографами, словами, які пишуться однаково, але мають різні значення (наприклад, «*left*» може означати «наліво» та минула форма дієслова «*leave*»).

Явище омонімії має свої особливості:

- омоніми можуть мати однакове написання та вимову;
- омонімам притаманні різні значення, які не пов'язані між собою;

- омоніми мають різне походження та історію розвитку, і їхні значення пов'язані з різними етимологічними коренями;
- значення омоніма залежить від контексту, в якому він застосовується;
- деякі омоніми – дуже поширені в мові, тоді як інші можуть рідко використовуватись.

Енантіосемія та омонімія – це два різні лінгвістичні явища, хоча вони і мають досить багато спільних рис. Основна відмінність між ними полягає в тому, що енантіосемізмам притаманні значення, які є протилежними або контрадикторними, в той час як омонімам – різні значення, які не пов'язані між собою.

На прикладі речень порівнюємо ці два поняття:

(1) *I need to go to the bank at lunchtime* [4].

(2) *The sun was setting behind the opposite bank* [5].

(3) *I was dusting in the bedroom when the phone rang* [5].

(4) *Dust the top of the cake with icing sugar* [4].

Слово "bank" є омонімом і включає в собі різні значення: фінансову установу та берег річки. У той же час дієслово "dust" є енантіосемізмом, так як він може означати як "вмити, змахувати пил", так і "посипати".

Отже, явища енантіосемії та омонімії – схожі за своєю природою, вони мають багато спільних характеристик та ознак, але не слід об'єднувати ці лінгвістичні феномени. Обидва явища є важливими та актуальними для вивчення, тому що при перекладі іноземної мови можуть виникнути труднощі з правильним розумінням тексту, в якому вони вживаються.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Іващенко В. Л., Федоренко Т. О. Енантіосемія в парадигмі мовних та мовленнєвих явищ: основні напрями концептуалізації. Мовознавство. 2009. N 2. С. 48-60.

2. Навроцька І.М. Розмежування омонімії та полісемії в системі англійського іменника: дис.... наукового ступеня кандидата філологічних наук. Луцьк. 2016. 327 с.

3. Єловська Ю.В. Явище енантіосемії й особливості його перекладу. Матеріали доповідей, приурочених 90-річчю Криворізького державного педагогічного університету, виголошених у рамках VI Міжнародної наукової конференції "Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри": зб. наук. праць. Кривий Ріг, 2020. С. 68-70.

4. Cambridge Advanced Learner's Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/>.

5. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: <https://www.ldoceonline.com/>.